

ника общества. Ранее при изменении размера долей участников общества, общество с ограниченной ответственностью было обязано вносить данные изменения в устав и учредительный договор, а соответственно, в Единый государственный реестр юридических лиц (ЕГРЮЛ), теперь же этого не потребуется, если устав общества не содержит соответствующих сведений. В соответствии с изменениями, внесенными Законом № 312-ФЗ, устав общества с ограниченной ответственностью, помимо сведений, указанных в п. 2 ст. 52 ГК РФ, должен содержать информацию о размере уставного капитала общества, составе и компетенции органов управления, порядке принятия ими решений (в том числе по вопросам, принимаемым единогласно или квалифицированным большинством голосов) и иные предусмотренные законом об обществах с ограниченной ответственностью сведения.

Литература:

1. Решение Арбитражного Суда Камчатского Края № А24-1901/2008

RĂSPUNDEREA ADMINISTRATIV-DISCIPLINARA A MAGISTRAȚILOR

Vasile BOTOMEI,
doctorand, la Universitatea de Stat din Moldova

SUMMARY

The patrimonial administrative responsibility for the magistrates isn't fully elucidated in the theory of administrative responsibility on behalf of the authors from the Republic of Moldova and Romania. It is proposed thereby the realization of some definitions from which results what the terms of miscarriage of justice, bad faith, gross negligence in the work of the magistrates consist off.

These concepts are expressed theoretical as a new element within the scientific paper approached in a comparative plan: "The administrative responsibility: practical and scientific aspects in a comparative plan the Republic of Moldova and Romania"

Noțiunea de răspundere administrativă a magistraților din România este pur formală, deoarece în realitate, aceștia nu sînt supuși unui control administrativ eficient din partea instituțiilor cu atribuții de control pe linia puterii judecătorești.

La Consiliul Superior al Magistraturii din România, plîngerile formulate de către petiționarii din procese împotriva magistraților din complet, nu îmbracă forma unui control care să declanșeze o cercetare administrativă eficientă în condițiile de respectare a principiilor de contradictorialitate cu părțile litigante, al principiului oralității, publicității, al principiului aflării adevărului și al garantării dreptului la apărare. Totodată, practica din instanțele judecătorești din România, este de a trata cu superficialitate judecarea cauzelor de recuzare înregistrate împotriva membrilor din complet. În domeniul răspunderii administrativ-disciplinară a magistraților, România înregistrează lacune în raport cu progresul realizat recent în această materie din Republica Moldova.

Noțiunea de răspundere administrativă în Republica Moldova, a căpătat un progres spectaculos prin modificările legislative aduse la Legea 544/20.07.1995⁴, întrate în vigoare din 08.07.2010.

Dacă pe parcursul cercetărilor din perioada 2005-2009, au fost constatate lacune legislative în materia răspunderii administrative a judecătorilor, situația intervenită prin modificări legislative din 08.07.2010, au adus modificări

substantiale în cuprinsul tezei prin aceea că toate deficiențele constatate pe parcursul anilor de cercetare, au fost transformate în bine și ridicate la nivel de model pentru a fi preluate de puterea legiuitoare din România prin modificarea Legii 303/2004⁵, privind statutul judecătorilor și procurorilor.

Este de remarcat faptul că în Republica Moldova există o distincție clară între statutul de procuror și statutul de judecător. Pro-

curorul nu este considerat magistrat în Republica Moldova.

Din acest motiv ligiuitorul din Republica Moldova a inclus ca metodă de sancțiune disciplinară pentru procuror, răspunderea contravențională, reglementată prin art.61 din Legea 294/XVI⁶ din 25.12.2008. Această lege creează egalitatea de arme în proces, prin aducerea la un echivalent a puterii de acuzare exercitată prin procuror cu a puterii de apărare exercitată prin avocat. Legea 544/20.07.1995⁴, intrată în vigoare din 08.07.2010 a reușit performanța de a reforma integral sistem judiciar din Republica Moldova, prin reglementările prevăzute din art. 22 (1), lit f, f¹·h¹, h² k, l, n, p, art. 22, art, 26 din Lege.

Propun în cadrul prezenței lucrări, următoarele concepte de îmbunătățire a răspunderii administrative pentru procurori și judecători, atât din Republica Moldova cât și din România, astfel:

a) În materia cererilor de recuzare împotriva procurorilor și judecătorilor

Cererile de recuzare formulate împotriva procurorilor și judecătorilor, atât din statul român, cât și din Republica Moldova, să se constituie într-un proces cu respectarea tuturor normelor de procedură prevăzute de Codurile de procedură din fiecare stat. Termenele de soluționare ale acestora să fie echivalente cu termenele de soluționare a cererilor de judecată pe procedura ordonanței prezidențiale. În aceste condiții, petiționarii se vor putea apăra prin probe cu înscrisuri, probe cu martori, proba cu interogatoriu pentru judecătorii din completul de judecată în

fața instanței de recuzare. Numai așa se asigură egalitatea de arme în procesul de recuzare, ca mijloc de îndepărtare dintr-un proces a magistraților care nu judecă cu imparțialitate sau care judecă cu interes în cauză.

Această concepție se subscrie în principiul de drept constituțional consacrat atât în Constituția României, cât și în Constituția Republicii Moldova, potrivit căruia cetățenii sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, nimeni nefiind mai presus de lege.

b) În materia plîngerilor administrative formulate împotriva procurorilor și judecătorilor:

Pentru ca în egală măsură, atât petiționarii cât și magistrații, să se bucure de egalitatea în drepturi în fața legii și în fața autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, indiferent dacă părății sînt magistrați, iar petiționarii sînt simpli subiecți de drept, care nu fac parte din sistemul juridic, susținem ca plîngerile administrative formulate de petiționari împotriva magistraților, să se constituie într-un proces care sa se judece după regulile de judecată din dreptul comun. Acest concept se subscrie în normele constituționale prevăzute atât în Constituția Statului Român, cât și în Constituția Republicii Moldova, fiind necesar un dublu grad de jurisdicție în soluționarea plîngerilor formulate de către petiționari.

În România, avem exemple în care se constată, pe baza cercetării administrative efectuată de către inspecția juridică din cadrul CSM, că judecătorul din dosar se face vinovat de neglijență, se emite răs-

puns petentului în acest sens, însă se motivează că nu s-a aplicat nici o măsură administrativă față de judecător, ceea ce nu permite exercitarea de către petiționar a vreunei căi de atac, împotriva unei hotărâri judecătorești care este probată prin rezultatul trimis de inspecția judiciară, că a fost pronunțată prin nerespectarea normelor de procedură de către judecător, asemenea ca și prin motive de neglijență în serviciu în desfășurarea activității judecătorești.

În plan comparat, situația de fapt și de drept din Republica Moldova, se identifică cu situația de fapt și de drept din România. În Republica Moldova, cursul unei cercetări administrative începe pe baza sesizării înregistrată la CSM, după care inspecția judiciară din cadrul CSM, pe baza rezultatului constatat clasează cauza sau încheie un referat de propunere de aplicare a sancțiunii administrative, prin care sesizează Colegiul disciplinar din cadrul CSM. Nu se menționează în Legea 947-XIII/1996¹, modificată și completată inclusiv pînă la data de intrare în vigoare a Legii 247-XVI⁷ din 21.07.2006, în vigoare din 10.11.2006, termenul de soluționare al sesizării, de la data înregistrării cauzei, însă se menționează expres în art.21, pct.2, termenul de o lună de zile pentru validarea de către CSM a propunerilor efectuate de Colegiul Disciplinar.¹

c) În materia procedurii de deschidere a ședințelor de judecată

În vederea eficientizării răspunderii administrative a magistraților, propun ca deschiderea fiecărei ședințe de judecată, să se facă prin

depunerea jurământului de către magistrați, cu enunțarea în ședință publică a numelui său, așa cum se procedea cu martorii care sînt audiați de instanță, sub jurământ. După depunerea jurământului, președintele de complet le va aduce la cunostință justițiabililor că au dreptul de a se adresa cu petiții la CSM, în condițiile în care se consideră vătămăți prin nerespectarea drepturilor procedurale din timpul procesului.

d) În materie de control a actelor administrative efectuate de către procurori în etapa de cercetare penală.

Constatări în drept comparat:

În România, activitatea procurorilor, în procedura penală nu prevede exercitarea controlului judecătoresc a ordonanțelor de începere a urmăririi penale, dispuse de procuror mai înainte de punerea în mișcare a urmăririi penale și de întocmire a rechizitoriului de trimitere în judecată. Apreciem că actele și măsurile dispuse de către procuror în cadrul cercetărilor penale, se subscriu în categoria actelor administrative, pentru care este necesar exercitarea unui control judecătoresc. Avînd în vedere că între etapa de începere a urmăririi penale, în care se declanșează efectiv procesul penal, și etapa de punere în mișcare a acțiunii penale, nu sînt reglementate termene pe care procurorul să fie determinat să le respecte, precum și împrejurarea că legea de organizare și funcționare judecătorească nu prevede sancțiuni administrative împotriva procurorilor a căror ordonanțe de începere a urmăririi penale și a căror rechizitorii

au fost infirmate, apreciem că în scopul eficientizării răspunderii administrative a procurorilor, sînt oportune noi reglementări.

Recomandări:

- Ordonanța de începere a urmăririi penale dispusă de procuror, să fie supusă controlului judecătoresc, prin completarea textului de lege reglementat în România, de art.278¹, pct.(1), C.p.p., după cum urmează: “împotriva rezoluției de neîncepere a urmăririi penale sau a ordonanței ori, după caz, a rezoluției de clasare, de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale sau împotriva ordonanței de începere a urmăririi penale date de procuror, persoana vătămată, precum și orice alte persoane ale căror interese legitime sînt vătămăte, pot face plîngere în termen de 20 de zile de la data comunicării de către procuror a modului de rezolvare, potrivit art.277 și 278, la judecătorul de la instanța căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în prima instanță.”

În această situație, instanțele penale judecătorești nu vor mai fi încărcate cu dosare penale, care cuprind erori judiciare, precum fapte de abuz generate de influențe politice sau ierarhic superioare din cadrul sistemului judiciar. Pe această cale se va realiza o prevenire a abuzurilor comise de magistrații procurori care, în România se bucură de inamovibilitate și de protecție stabilită de lege împotriva atragerii răspunderii administrative a acestora, pentru cauzele în care statul este obligat la despăgubiri cu titlul de daune materiale și daune morale pentru cetățenii

care au obținut câștig de cauză la instanțele internaționale.

Astfel se vor elimina cauzele penale în care instanțele din România sînt încărcate cu procese interminabile, încheiate cu achitări și despăgubiri civile pentru cetățenii care sînt persecutați la discreția procurorilor, de multe ori victime ale unor sisteme politice tranzitorii. Măsura trebuie văzută ca un echivalent la măsura prin care parchetele dispun rezoluționarea dosarelor cu neînceperea urmăririi penale. Așa cum măsura de neîncepere a urmăririi penale este prevăzută cu plîngere la procurorul ierarhic superior și ulterior în fața unei instanțe judecătorești prin două grade de jurisdicție, fond și recurs, la fel apreciez că procedural este justificată procedura de verificare a măsurii de trimitere în judecată prin instanțe judecătorești, mai înainte de a se pune sub inculpare persoana cercetată. Prezumția de nevinovăție trebuie văzută doar pînă la data la care se soluționează prin hotărîre definitivă, actul de inculpare. Dacă instanța judecătorească competentă respinge plîngerea formulată de către petiționar împotriva măsurii de începere a urmăririi penale, atunci se justifică procesul penal în fața instanțelor judecătorești, urmare căreia judecata finală nu va mai putea fi soluționată prin achitare, mijloc prin care pe timpul cercetării judecătorești, se vor putea justifica măsuri complementare în procesul penal.

Avînd în vedere că răspunderea penală este o consecință a răspunderii administrative în condițiile dovedirii elementelor constitutive ale infracțiunii, apreciez oportun

inițierea procedurilor legale de adoptare a acestor recomandări

În Republica Moldova: Codul actual de procedură penală, prevede exercitarea controlului judecătoresc împotriva actelor și măsurilor dispuse de procuror în dosarele de cercetare penală, fiind de apreciat că în acest stat, cu o vechime destul de tânără în democrație, s-a înființat prin lege instituția judecătorului de instrucție reglementată prin art. 6 punctul 1 din Legea 514 – 13⁸ din 06.07.1995, republicată.

Prin natura serviciului, activitatea procurorului este deseori apreciată ca fiind un serviciu care se efectuează pentru protejarea funcționarilor din puterea administrativă care încalca legea la cerința organelor de conducere politice și mai puțin de atragere a răspunderii funcționarilor publici, precum și împotriva organelor alese, decât rareori când apar disfuncțiuni între factorul politic din guvernare.

Pe această cale se va asigura o eficientizare reală a procesului de răspundere administrativă, care înainte de a fi reformat în domeniul administrației, trebuie să fie reformat în domeniul sistemului de drept, prin norme de verificare a activităților efectuate de către funcționarii publici în exercitarea controlului administrativ.

e) În materia îmbunătățirii legislației în vigoare pentru eficientizarea răspunderii administrative a procurorilor și judecătorilor:

În Republica Moldova: Legea 947-XIII/1996¹, modificată și completată prin Legea 247-XVI⁷ din 21.07.2006 a CSM, are o serie de lacune privind răspunderea

administrativă a magistraților.

Constatări:

1) Din Legea 947-XIII/1996¹, modificată și completată, a CSM din Republica Moldova, lipsesc: -un termen expres de înaintare a plîngerii formulată de către petiționar, în fața colegiului de disciplină, ceea ce determină o tergiversare, care împiedică accesul la justiție; -un termen în care colegiul de disciplină trebuie să soluționeze plîngerea formulată de către petiționar, termen calculat de la data de înregistrare a plîngerii; -ce se întâmplă cu plîngerile formulate împotriva magistraților, înregistrate la sediile instanțelor judecătorești, nu se prevede obligativitatea comunicării acestora către CSM și termenul maxim de înaintare.

În lipsa acestor termene, pe care o lege eficientă trebuie să le prevadă, se remarcă o ineficiență a CSM, ca organ de tragere la răspundere administrativă a magistraților, sub aspectul tergiversării soluționării plîngerilor, pînă cînd ajung spre competența soluționare la Comisia de Disciplină, ceea ce atrage o lipsă de încredere din partea cetățeanului în eficiența răspunderii administrative pe care ar trebui să o aplice CSM.

2) Referitor la Legea cu privire la Procuratură nr. 294-XVI⁶ din 25.12.2008, publicată în M.O. nr. 55-56/155 din 17.03.2009 din Republica Moldova, constatăm următoarele:

Legea cuprinde un ansamblu complet de norme în materie de răspundere administrativă, disciplinară și patrimonială a procurorilor, tratate în capitolul IX intitulat: “Măsurile de încurajare. Răspunderea disciplinară și patri-

monială a procurorilor”

Sînt cercetate din capitolul X, următoarele texte de lege:

- **Articolul 60. Răspunderea disciplinară** “(1) Procurorii pot fi trași la răspundere disciplinară pentru abatere de la îndatoririle de serviciu, precum și pentru comportament care prejudiciază interesele de serviciu și discreditează imaginea Procuraturii. (2) Abaterile disciplinare pentru care procurorii sînt trași la răspundere disciplinară sînt stabilite de lege în mod exhaustiv. (3) Procurorii din procuraturile militare și din subdiviziunea Procuraturii Generale investită cu atribuții în Forțele Armate sînt trași la răspundere disciplinară în condițiile prezentei legi.”

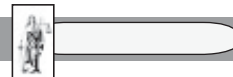
Constatăm că verbul “a putea” (pot), din articolul 60 (1) duce în derizoriu răspunderea disciplinară pentru abaterile de la îndatoririle de serviciu ale procurorilor deoarece devine *o opțiune*.

- **Articolul 61. Abaterile disciplinare, litera d)** “încalcarea intenționată, în exercițiul funcției, a legii, dacă aceasta nu atrage răspundere penală, civilă sau contravențională;”

Constatăm că textul de lege prevede răspunderea contravențională pentru procurori, ca element de noutate în drept comparat cu România. Astfel se identifică conceptul de răspundere administrativă contravențională pentru procurori. Lipsește totuși din lege cine anume constată și stabilește contravenția, termenul de prescripție precum și căile de atac împotriva contravenției.

- **Articolul 63. Răspunderea patrimonială.** (1) “Statul răspun-

de patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile comise de procurori în exercițiul funcției.”

Constatăm că textul de lege prevede că statul răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile comise de procurori în exercițiul funcției. Lipsește însă o buna definiție a termenului de eroare, care se impune a fi clarificată.

(3) “Răspunderea statului nu înlătură răspunderea procurorului care și-a exercitat cu rea-credință atribuțiile.”

Constăm ca legiuitorul a omis să definească limitele în care se încadrează termenul de “rea-credință”.

3) Referitor la Legea cu privire la Statutul Judecătorilor nr. 544-XIII⁴ din 20.07.95, cu modificările aduse pînă la 08.07.2010, constatăm integrarea acesteia într-un sistem complet de norme care asigură eficientizarea răspunderii administrative a judecătorilor. Se identifică pentru judecători două componente din răspunderea administrativă, astfel:

-Răspunderea administrativ-disciplinară, reglementată expres prin art. 22 (1) din Lege, introdus cu ocazia modificărilor aduse din 08.07.2010.

-Răspunderea administrativ-patrimonială reglementate expres prin articolul 22 (2) din Lege, introdus cu ocazia modificărilor aduse din 08.07.2010.

Observăm introducerea conceptului de demisie a judecătorului, reglementat prin art. 26 din Lege, în forma completată la 03.09.2010. Prin acest concept s-a realizat o îmbunătățire a sistemului legislativ care respecta

principiul corespondenței dintre normele prevăzute în abaterea disciplinară și normele de protecție socială, profesională și a membrilor familiei pentru judecători.

Recomandări:

A. Pentru Republica Moldova în ceea ce privește Legea 947-XIII/1996¹, modificată și completată, a CSM:

1) Introducerea unui termen expres pentru instanțele judecătorești și parchete, de înaintare către colegiul de disciplină, a plîngerii formulate împotriva magistratului de către petiționar. Sub acest aspect, propun termenul de 5 zile, după modelul Legii 317/2004² a CSM din România.

Apreciez că se poate prelua în mod identic, art.45, pct.5, din Legea CSM din România, care prevede următoarele: „Orice sesizare privind activitatea necorespunzătoare a judecătorilor și procurorilor, greșit îndreptată la instanțe sau parchete, va fi înaintată comisiilor de disciplină în termen de 5 zile de la înregistrare.”

2) Introducerea unui termen în care colegiul de disciplină trebuie să soluționeze plîngerea formulată de către petiționar, termen calculat de la data de înregistrare a plîngerii. Sub acest aspect, propun că termenul să fie de 60 de zile de la data înregistrării sesizării la CSM, termen preluat după modelul Legii 317/2004² a CSM din România. În cazuri excepționale, acest termen poate fi prelungit cu maxim 30 de zile, în condițiile în care în cauză sînt necesare a se face în cadrul procedurii de citare prealabilă, de către inspecția judiciară, verificări suplimentare cu privire la alte dosare, aflate în legătură cu subiectul

de drept reclamat.

Apreciez că art.46, pct.4 și 5 din Legea 317/2004² a CSM din România, pot fi preluate și introduse în Legea CSM din Republica Moldova, care prevede următoarele:

„(4) Rezultatul cercetării prealabile se înaintează comisiei de disciplină în termen de 60 de zile de la înregistrarea sesizării la Consiliul Superior al Magistraturii, iar în următoarele 20 de zile comisia de disciplină sesizează secția corespunzătoare în vederea soluționării acțiunii disciplinare.

(5) În cazul în care, înainte de sesizarea secției, comisia de disciplină constată că sînt necesare verificări suplimentare, desemnează un inspector din cadrul serviciului corespunzător al Inspecției judiciare, în vederea completării cercetării prealabile. Rezultatul verificărilor suplimentare este înaintat în cel mult 30 de zile comisiei de disciplină. În acest caz, termenul de 20 de zile prevăzut la alin. (4) curge de la primirea rezultatului verificărilor suplimentare.”

3) Propun ca hotărârea de excludere a magistratului din magistratură, rămasă definitivă prin hotărârea plenului CSJ, din cadrul Republicii Moldova, să fie validată de către Parlamentul Republicii Moldova, de vreme ce Legea CSM a Republicii Moldova, prevede comunicarea acesteia atît către Parlament, cît și către Președintele Republicii Moldova. În aceste condiții, se creează un mijloc de verificare pe calea unei audiențe în Parlament, a magistratului exclus din magistratură, în condițiile în care acesta reclamă nerespectarea normelor de procedură, în soluțio-

narea cauzei de către CSM și CSJ. Această propunere se subscrie în drepturile și libertățile pe care trebuie să le aibă un magistrat, în scopul apărării drepturilor, libertăților și intereselor sale legitime, avînd în vedere că funcția pe care o exercită se subscrie în categoria puterii judecătorești din stat, iar excluderea unui magistrat din magistratură trebuie analizată ca un eveniment major la nivel de stat, de vreme ce hotărîrile pronunțate de magistrat au putere de lege. A se vedea Anexa 13.

4) Modificarea art.21, (3), în sensul de a se stabili obligativitatea CSM de a invita la ședință pe următorii:

a) Reprezentantul Colegiului Disciplinar, care în funcție de poziția pe care a adoptat-o colegiul, trebuie să joace rolul de susținător a soluției pronunțată de colegiul disciplinar, după modelul și rolul pe care îl are procurorul în cadrul procesului penal, atunci cînd rezoluțiile dispuse de către parchet sînt contestate prin plîngeri împotriva soluțiilor în fața instanțelor de judecată, asemenea ca și rolul de susținere pe care îl are procurorul în fața instanței de judecată, cînd procesul penal ajunge pe rolul instanțelor judecătorești prin punerea în mișcare a acțiunii penale față de un subiect de drept.

b) Din categoria persoanelor a căror problemă se examinează, în mod obligatoriu să fie invitați în fața comisiei de disciplină, atît magistratul pîrît cît și petiționarul reclamant.

Obligativitatea menționării pe fiecare soluție, pronunțată în egală măsură, atît de colegiul disciplinar, cît și de CSM, a termenului

de contestație și locul depunerii acesteia.

Art.21 (3), prevede că Consiliul Superior al Magistraturii poate invita, după caz, la ședința sa, membrii colegiului de calificare sau ai colegiului disciplinar, precum și persoanele a căror problemă se examinează. Din economia acestui text de lege, rezultă că CSM poate invita, după caz, pe membrii colegiului disciplinar, precum și persoanele a căror probleme se examinează.

Importanța de a se modifica textul de lege din art. 21 (3), prin eliminarea cuvântului „poate”, și „dupa caz”, este de a se asigura respectarea principiului contradicționalității în cercetarea administrativă..

5) Introducerea prevederii obligatorii în textul de lege, de a se menționa pe soluțiile dispuse de inspecția judiciară din cadrul CSM a termenului de contestație și locul depunerii acesteia.

CSM decide în conformitate cu dispozițiile art.21, 22, 23 și 24 din Legea 947-XIII/1996, modificată și completată, următoarele: toate hotărîrile Consiliului Superior al Magistraturii se publică pe pagina web de internet a acestuia.

„Hotărîrile Consiliului Superior al Magistraturii pot fi contestate la Curtea Supremă de Justiție, de orice persoană interesată, în termen de 15 zile din momentul comunicării.”¹

Nu se prevede în această lege, obligativitatea menționării pe fiecare soluție, pronunțată în egală măsură, atît de colegiul disciplinar, cît și de CSM, termenul de contestație și locul depunerii acesteia. Sub acest aspect, am apreciat

că se impune efectuarea de precizări în acest sens, deoarece în lipsa unor mențiuni exprese, petiționarul poate să înțeleagă că soluția ce i-a fost comunicată nu mai are alte căi de atac, și în genere această procedură vătămază dreptul persoanei vătămate.

Avînd în vedere proiectul Republicii Moldova, de aderare la Uniunea Europeană, propun spre analiză în cadrul universitar, și de prelucrare în sistemul legislativ din Republica Moldova, a sistemului de îmbunătățire și eficientizare a răspunderii administrative a magistraților din Republica Moldova.

6) Eliminarea verbului “a putea (pot)” din textul de lege prevăzut în Art. 60 (1) din legea cu privire la procuratură din Republica Moldova și înlocuirea cu verbul “a fi (sînt)”. Astfel textul de lege propus este:

Articolul 60. Răspunderea disciplinară

(1) Procurorii **sînt** trasi la răspundere disciplinară pentru abateri de la îndatoririle de serviciu, precum și pentru comportament care prejudiciază interesele de serviciu și discreditează imaginea Procuraturii.

7) Stabilirea unei bune definiții a următorilor termeni:

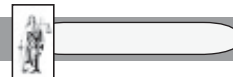
1) Termenul de erori comise de procurori (în ce constă), identificat în articolul 63(1);

2) Termenul de rea-credință identificat în articolul 63(1)

Propun următoarele definiții:

-Erorile comise de procurori se încadrează astfel:

a) persoana care a fost condamnată definitiv în cadrul unui proces penal, dacă în urma rejudecării ca-

uzei s-a pronunțat o hotărâre definitivă de achitare;

b) persoana care în cursul procesului penal, a fost privată de libertate, ori căreia i s-a restrâns libertatea, dacă în urma judecării cauzei sau a rejudecării într-o cale extraordinară de atac, a fost pusă în libertate;

c) persoana care a fost privată de libertate în cursul procesului penal, după ce a intervenit prescripția, amnistia sau dezincriminarea faptei;

-Reaua credință comisă de către procurori se incadrează astfel:

a) Există rea credință atunci când procurorul încalcă, cu știință normele de drept material sau procesual, urmărind sau acceptând prejudicierea unei persoane;

b) Există rea-credință atunci când procurorul nesocotește în mod grav și nescuzabil, normele de drept material sau procesual;

8) Completarea capitolului VIII prin introducerea după art. 33, art. 33¹ cu referire la asigurarea pentru malpraxis a judecătorilor, astfel:

„Judecătorul este obligat să facă asigurare pentru malpraxis în vederea constituirii garanției pentru asigurarea despăgubirilor materiale față de stat, pentru cauzele în care sînt imputabile erori judiciare comise din rea credință sau din neglijență gravă.”

B. Pentru România Legea nr.317/2004², republicată a CSM, este lacunară, deoarece nu cuprinde nici prevederea facultativă pe care o are CSM din Republica Moldova, de a invita în cadrul cercetării judecătorești, pe membrii comisiei de disciplină și nici pe petiționarul reclamant.

Constatari:

1. Art. 46, pct.8, din legea 317/2004², prevede următoarele:

„Acțiunea disciplinară poate fi exercitată în termen de cel mult un an de la data săvîrșirii abaterii.”²

Sanțiunea administrativă pentru statul român, ca membru în Uniunea Europeană, este de pierdere a fondurilor europene postaderare, pe care Statul Român, deși este în drept să le primească în susținerea de proiecte de dezvoltare intercomunitară, le pierde datorită raportului nefavorabil făcut pe justiție, prin analiza activității de eficiență pe justiție, efectuată pentru Statul Român de către Comisia Europeană. De menționat este că toate aceste fonduri postaderare nu se raportează pe buget de la an la an, ele fiind distribuite către alte state membre UE, care în perioada de postaderare, primesc rapoarte favorabile pe domeniile monitorizate de Comisia Europeană.

2. Răspunderea administrativă a magistraților este reglementată și dezvoltată inclusiv în privința conflictelor de muncă. Procurorii și judecătorii nu au dreptul să declare grevă. Interdicția este prevăzută în art.63 din Legea 168/1999³, privind soluționarea conflictelor de muncă din România:

“Nu pot declara grevă: procurorii, judecătorii, personalul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne și al unităților din subordinea acestor ministere, personalul Serviciului Român de Informații, al Serviciului de Informații Externe, al Serviciului de Telecomunicații Speciale, personalul militar încadrat în Ministerul Justiției, precum și cel din unitățile din subordinea acestuia.”³

Avînd în vedere separația pu-

terilor în stat, se constată că nu există nici un organ de stat care să judece pe magistrați, în condițiile în care aceștia intră în grevă la nivel național. Sub acest aspect, apreciez că trebuie reglementată expres în categoria sancțiunilor pentru magistrați, a răspunderii administrative pentru situațiile în care magistrații intră în grevă. Deoarece constatarea sancțiunii ar reveni aceluiași corp profesional, din categoria celor care au intrat în grevă, se constată că există un conflict de interese, prin care magistrații să se judece pe ei înșiși, în cazurile în care conflictele de muncă se declară la nivel de instanță.

3. Constat că Legea 303/2004⁵, privind statutul judecătorilor și procurorilor din România, este lacunară în privința următoarelor:

-Art.99, lit.h) se referă doar încălcarea normelor de procedură de către magistrați, cu rea-credință și gravă neglijență, fără a se face referire de către legiuitor la încălcarea normelor de drept material;

Sub acest aspect se impune a se clarifica atît termenul de „rea-credință”, cît și termenul de „gravă neglijență”.

4. Constat că Legea 303/2004⁵, privind statutul judecătorilor și procurorilor din România, nu prevede implementarea unei condiții și determinări de asigurare pentru malpraxis a magistraților.

O asemenea asigurare ar conduce la înlesnirea atragerii la răspundere a magistraților, sub aspectul că riscurile profesionale pentru despăgubirile pe care ar trebui să le achite magistrații în procedura răspunderii administrativ-patrimoniale, s-ar transfera

către asiguratorii. Sub acest aspect, acțiunile de regres pe care le inițiază statul împotriva magistraților pentru acoperirea prejudiciilor cauzate din erorile judiciare, se vor putea formula prin introducerea în proces a asiguratorului, care să suporte prejudiciul material, pînă la concurența sumei la care a fost asigurat magistratul.

5) Constat că Legea 303/2004⁵ din România nu are nici o referire cu privire la reglementările introduse de Republica Moldova prin modificările la Legea 514 – VIII⁸ din 06.07.1995, așa cum a fost modificată la data de 03.09.2010.

Recomandări:

A) În plan legislativ pentru eficientizarea răspunderii administrative a magistraților care declară grevă și excepții de la răspunderea administrativă în situația în care toți magistrații participă la grevă:

1. În condițiile în care magistrații intră în grevă la nivel național, recomandam ca această formă de protest să atragă demisia Guvernului;

Prerogativul de constatare a încetării mandatelor premierului și a miniștrilor din guvern, aparține Președintelui, prin decret publicat în Monitorul Oficial. Cu data de publicare a decretului de încetare a mandatului Guvernului, Președintele va desemna un nou prim-ministru, care își va forma noul cabinet în condițiile de acordare a votului de încredere în Parlament. La adoptarea acestei recomandări științifice în plan legislativ de lege ferendă s-a avut în vedere situația de fapt creată în România, potrivit căreia mai mulți judecători de la mai multe instanțe judecătorești,

pe fondul nemulțumirii salariale, expres determinate de neacordarea unor sporuri câștigate de magistrați, în cadrul unor procese în care s-au judecat singuri, s-a generat un conflict de muncă care a condus la blocarea activității mai multor instanțe judecătorești.

Judecătorii au chemat în judecată pe Ministerul Finanțelor Publice pentru a li se acorda sporuri de stres, în cuantum de 50% din salariul lunar. Acțiunile au fost formulate de către magistrați la Curțile de Apel din România, magistrații care au judecat cauzele au pronunțat hotărâri judecătorești rămase defintivie, prin care și-au majorat salariile cu 50% pe lună. Ministrul de Finanțe, din lipsă de fonduri publice, nu a alocat buget pentru aceste majorări de salarii, iar magistrații, ca formă de protest, prin înfruntarea art.63 din Legea 168/1999³, au declarat grevă.

Conflictul nu a putut fi mediat nici de către Ministrul de Justiție și nici de către Guvern, motiv pentru care în perioada 09.07.2009 – 13.07.2009, între orele 08:00 -12:00, magistrații au făcut grevă prin refuzul de a intra în procese. Pe fondul acestei grave încălcări a legii de către magistrați, Ministerul de finanțe a emis un ordin de suspendare a sporurilor salariale dobîndite de magistrați prin hotărâri judecătorești. Magistrații au chemat în judecată Ministerul de Finanțe, pentru suspendarea ordinului emis de Ministerul de Finanțe. Procesul a fost judecat de către aceeași categorie profesională, care a pronunțat o hotărîre de suspendare a ordinului dat de Ministrul de Finanțe. În acest context, un rol deosebit în deblo-

carea activității instanțelor judecătorești, cu referire la magistrații din cadrul Curții de Apel Bacău, l-a avut Baroul Bacău, care a formulat plîngere penală împotriva magistraților, adresată Consiliului Superior al Magistraturii, Parchetului de pe lîngă Înalta Curte de Casație și Justiție, Parchetului de pe lîngă Curtea de Apel Bacău, și comunicată spre știința Administrației Prezidențiale a României și Guvernului României.

Rezultatul imediat al acestei acțiuni a fost de încetare a grevei de către magistrați.

Evenimentele create în România de către magistrații care au declarat grevă, în vederea determinării statului român să le acorde sporuri salariale, au generat nemulțumiri din partea altor categorii profesionale, care nu au aceleași privilegii ca magistrații din România, motiv pentru care, în vederea îmbunătățirii cadrului legal prin care să se asigure o eficientizare a tragerii la răspundere a magistraților, propun ca Legea 168/1999³ să se modifice și să se completeze după cum urmează:

2. Art. 63 din Legea 168/1999³, din România, cu privire la conflictele de muncă să se modifice și să se completeze după cum urmează:

(2) Procurorii și/sau judecătorii care intră în grevă, după caz, care refuză participarea la ședințele de judecată la care sînt planificați, se consideră excluși de drept din magistratură, fără alte formalități de constatare prin comisiile de disciplină ale magistraților sau prin hotărâri;

(3) Magistrații nu au dreptul de a formula acțiuni judecătorești, în ceea ce privește stabilirea venitu-

rilor salariale, a sporurilor de serviciu pentru funcțiile deținute, sub sancțiunea inadmisibilității acțiunilor formulate în acest sens, și a excluderii din magistratură;

(4) Decretele de încetare a calității de magistrat, se emit de către Președintele României, la propunerea Ministrului de Justiție în termen de 10 zile de la data de inițiere a formei de protest de către magistrați;

(5) În condițiile în care toți judecătorii de la nivel național participă la grevă, protestul se consideră vot de blam împotriva Guvernului, cu consecința emiterii decretului de către Președintele României, în termen de 10 zile de la inițierea protestului, de destituire din funcție, a primului-ministru și al miniștrilor din cabinet;

(6) Cu aceeași dată de emiterie a decretului de destituire a Guvernului, privind încetarea mandatului de Prim-Ministru și a Miniștrilor din Guvern, Președintele României, desemnează un candidat pentru funcția de Prim-Ministru și numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament, în condiții art. 85 din Constituția României;

(7) Magistrații care refuză să își exercite activitățile profesionale pe motiv de grevă, se consideră demisi de drept din funcția de magistrat. În aceste condiții, nu mai este necesar efectuarea unui control administrativ, față de care să se pronunțe comisiile de disciplină și, după caz, pe cale ierarhică, instanțele judecătorești. Conflictele de muncă legate de nivelul salariilor și al sporurilor pentru magistrați, sînt exceptate de la Legea Conțin-

ciosului Administrativ. Stabilirea grilei de venituri pentru magistrați și funcțiile asimilate acestora, se face prin lege sau, după caz, prin hotărâri de guvern.

B) În plan legislativ pentru eficientizarea răspunderii administrative a magistraților pentru nerespectarea normelor de drept material sau/și procesual, în judecarea cauzelor

În prezent, răspunderea administrativă a magistraților este reglementată prin art.99 din Legea 303/2004⁵, care prevede următoarele:

„Art. 99. - Constituie abateri disciplinare:

a) încălcarea prevederilor legale referitoare la declarațiile de avere, declarațiile de interese, incompatibilități și interdicții privind judecătoria și procurorii;

b) intervențiile pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale membrilor familiei ori ale altor persoane, altfel decât în limita cadrului legal reglementat pentru toți cetățenii, precum și imixtiunea în activitatea altui judecător sau procuror;

c) desfășurarea de activități publice cu caracter politic sau manifestarea convingerilor politice în exercitarea atribuțiilor de serviciu;

d) nerespectarea secretului deliberării sau a confidențialității lucrărilor care au acest caracter;

e) nerespectarea în mod repetat și din motive imputabile a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor;

f) refuzul nejustificat de a primi la dosar cererile, concluziile,

memoriile sau actele depuse de părțile din proces;

g) refuzul nejustificat de a îndeplini o îndatorire de serviciu;

h) exercitarea funcției, inclusiv nerespectarea normelor de procedură, cu rea-credință sau din gravă neglijență, dacă fapta nu constituie infracțiune;

i) efectuarea cu întârziere a lucrărilor, din motive imputabile;

j) absențele nemotivate de la serviciu, în mod repetat;

k) atitudinea nedemnă în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu față de colegi, avocați, experți, martori sau justițiabili;

l) neîndeplinirea obligației privind transferarea normei de bază la instanța sau parchetul la care funcționează;

m) nerespectarea dispozițiilor privind distribuția aleatorie a cauzelor;

n) participarea directă sau prin persoane interpusă la jocurile de tip piramidal, jocuri de noroc sau sisteme de investiții pentru care nu este asigurată transparența fondurilor în condițiile legii.”

Propun modificarea art.99, din Legea 303/2004⁵, cu privire la următoarele:

1) lit.h) a art.99 să se modifice și să aibă următorul cuprins:

„exercitarea funcției, inclusiv nerespectarea normelor de drept material sau procesual cu rea-credință sau din gravă neglijență, dacă fapta nu constituie infracțiune”

Prin adăugarea textului referitor la nerespectarea normelor de drept material, se va realiza o protecție a justițiabililor, împotriva magistraților care interpretează în mod abuziv normele de

drept material. Legat de acest text, propunem delimitarea a ceea ce înseamna și la ceea ce se referă termenul de rea-credință și termenul de gravă neglijență. Pentru a fi în prezența relei credințe, nu e suficient ca hotărîrea să fie evident eronată, ci trebuie să existe și alte indicii care să ducă la convingerea că magistratul a acționat cu intenție directă de a încălca legea și în deplină cunoștință de cauză.

Propun ca reaua credință sa aiba unul din următoarele înțelesuri:

a) atunci cînd magistratul încalcă cu știință, normele de drept material sau procesual, urmărînd sau acceptand prejudicierea unei persoane;

b) manipularea intenționată a instrumentelor juridice de drept material și procesual în scopul prejudicierii părții vătămate.

c) intenția frauduloasă în aplicarea legii, cu consecința prejudicierii părții vătămate.

d) manipularea intenționată a normei legale și a principiilor generale de către magistrat, dacă prin aceasta s-a produs un prejudiciu persoanei vătămate.

În ceea ce privește grava neglijență, evenimentul cauzator de daune sau periculos, care este rezultatul unei acțiuni sau al unei omisiuni, este premeditat și voit de către făptuitor, ca o consecință a propriei acțiuni sau omisiuni. Neglijența condamnată trebuie să se prezinte ca inexplicabilă, fără legătură cu acele particularități ale situației care ar putea face de înțeles, fără a o justifica, eroarea judecătorului.

Propun ca grava neglijență să

aibă unul din următoarele înțelesuri: **a)** nesocotirea de către magistrat, din culpă, în mod grav și nescuzabil, a normelor de drept material sau procesual; **b)** încălcarea grosolană și nescuzabilă a raționamentului judiciar și a normelor legale, dincolo de o diligență obiectivă, dacă prin aceasta s-a produs un prejudiciu persoanei vătămate; **c)** necunoașterea grosolană și nescuzabilă de către judecător a regulilor în cadrul cărora se desfășoară activitatea acestuia de natură a prejudicia partea vătămată.

C) În plan legislativ, pentru implementarea unei condiții și determinări de asigurare pentru riscurile ce decurg din activitatea profesională a magistraților și pentru malpraxis.

Propun ca în Legea 303/2004⁵, privind statutul judecătorilor și procurorilor din România, să se introduca un nou articol, cu următorul conținut:

„Pentru malpraxis și riscurile ce decurg din activitatea profesională, magistrații sînt obligați să incheie o asigurare de răspundere civilă pentru erori judiciare săvîrșite din gravă neglijență.”

Bibliografie:

1. Legea nr.947-XIII cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, din Republica Moldova

2. Legea nr.317/2004, republicata, privind Consiliul Superior al Magistraturii, din Romania, publicată în Monitorul Oficial Nr. 827 din 13 septembrie 2005

3. Legea nr. 168/1999 privind soluționarea conflictelor de munca, publicata

în Monitorul Oficial, Partea I nr. 582 din 29 noiembrie 1999, art.63, Romania

4. Legea 544/20.07.1995, intrate în vigoare din 08.07.2010, din Republica Moldova

5. Legea nr. 303 din 28 iunie 2004, privind statutul judecătorilor și procurorilor, din România, publicată în Monitorul Oficial Nr. 826 din 13 septembrie 2005

6. Legea cu privire la Procuratură nr. 294-XVI din 17.03.2009 Monitorul Oficial nr.55-56/155

7. Legea 247-XVI din 21.07.2006, Republica Moldova

8. Legea nr. 514-XIII din 06.07.1995 privind organizarea judecătoreasca din Republica Moldova, publicata în 19.10.1995 M. O. Nr. 58